

velen geweigerd. Wat lag dan meer voor de hand dan dat de procedure tot één simpele operatie teruggebracht werd? De oproep zich bij de *Zentralstelle* of de schouwburg te melden, zou komen te vervallen, alleen het deportatiebevel zou gehandhaafd blijven; dat bevel zou door politie-agenten uitge-reikt worden en die agenten zouden de betrokkenen meteen meenemen, eerst naar de *Zentralstelle* waar de registratieformulieren ingevuld konden worden en waar functionarissen van de *Expositur* met functionarissen van de *Zentralstelle* zouden nagaan of er gearresteerden waren die over geldige vrijstellingspapieren beschikten; was alles geregeld en uitgezocht, dan konden de overigen naar het Centraal Station of naar de Hollandse Schouwburg getransporteerd worden. De Joodse Raad zou dus niet langer *tevoren* de lijsten ontvangen van diegenen die voor deportatie bestemd waren, en dus ook niet langer de gelegenheid krijgen, *tevoren* de namen van zijn medewerkers en van allen die voor 'de Joodse gemeenschap' van belang geacht werden, te schrappen. Aan het typen van namen en adressen op de oproepen en deportatiebevelen door typistes van de Joodse Raad zou ook een einde komen; de oproepen vervielen, en de namen en adressen zouden nu op de deportatiebevelen geschreven worden door personeel van de *Haus-raterfassung* dat als voornaamste taak had, de inboedels in de verlaten Joodse woningen te inventariseren.

Het nieuwe systeem werd eind augustus–begin september voor het eerst toegepast. Het wekte bij de nu goeddeels uitgeschakelde Joodse Raad een ontsteltenis die in de notulen van de raad doorklinkt. 'De voorzitter, de heer A. Asscher, wijst', aldus de notulen van 3 september,

'op de allerergste problemen en rampspoedige gebeurtenissen van de jongste tijd. Gisterenavond zijn opnieuw vier- à vijfhonderd mensen uit hun huizen gehaald, waarvan negen-en-dertig weder zijn vrijgelaten en ongeveer vijftig zich althans hier ter stede bevinden¹, met de kans dat een groot gedeelte van hen vrijkomt . . . Bij het weghalen van de mensen gisteren, werkte de politie volgens lijsten en had een 'oproeping'² voor de mensen bij zich.'³

'De politie' – welke politie?

Dat waren, in deze fase, niet de 'Schalkhaarders' van het Politiebataljon Amsterdam, maar de 'gewone' Amsterdamse politiemannen – dezelfde die onder het vorige systeem de oproepen uitgereikt hadden. De *Zentralstelle* stuurde, aldus mr. J. van der Hoeven, een van de inspecteurs van politie die aan het hoofdbureau verbonden was,

¹ M.a.w.: nog niet doorgezonden zijn via de Hollandse Schouwburg. ² Het gedrukte deportatiebevel. ³ JR: Notulen, 3 sept. 1942, p. 1.